

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังรูปแบบการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรชาวม้งที่อาศัยอยู่ในบ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 199 หลังคาเรือน เป็นประชากรชาย 574 คน และประชากรหญิง 616 คน รวม 1,190 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนด เพศชาย 145 คน และ เพศหญิง 145 คน อัตราส่วน 1:1 เท่ากัน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครอซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ดังนี้

เมื่อ IOC แทนดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา R แทนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1 = แน่ใจว่าข้อคำถามเที่ยงตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้อง

-1 = แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่สอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่สอดคล้อง

ข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปแสดงค่าข้อความนั้นตรงตามตารางกำหนดประเด็นหลัก ประเด็นย่อย หรือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ข้อความหรือคำถามมีความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของคำถาม จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำไปปรับแก้ให้เหมาะสมแล้วจึงได้นำไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย การหาคุณภาพเครื่องมือในครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ได้ค่า IOC = 0.92

ตอนที่ 2 ได้ค่า IOC = 0.99

ตอนที่ 3 ได้ค่า IOC = 0.97

ตอนที่ 4 ได้ค่า IOC = 0.96

แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC)แสดงไว้ในภาคผนวก)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. การเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือประสานกับบุคคลสำคัญในชุมชนบ้านเข็กน้อย ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในงานภาคสนาม และเตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม รวมทั้งอุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็น เช่น ปากกา ดินสอ ยางลบ อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ บันทึกเสียง และจัดเตรียมความพร้อมของผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นายณัฐนนท์ หลินเจริญกุล และนางวิรัชณี หลินเจริญกุล ซึ่งเป็นประชากรในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนระเบียบวิธีวิจัย และชี้แจงแนะนำการใช้เครื่องมือการวิจัยให้ทีมงานสามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเตรียมความพร้อมด้านผู้ให้ข้อมูลโดยการนัดหมาย สถานที่ วัน เวลา ให้เข้าใจตรงกัน

2. การรวบรวมข้อมูล กระทำโดยการ ใช้แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีประชากรกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้อย่างชัดเจนโดยกำหนด เพศชาย 145 คน และ เพศหญิง 145 คน โดยผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้แก่ทีมงานเพื่อนำไปให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบแบบสอบถามโดยการบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามด้วยตนเองหรือตอบคำถามจากผู้วิจัยและทีมงานแล้วส่งคืนทีมงานวิจัย

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งพร้อมลงรหัส (Coding) และตรวจสอบการลงรหัสด้วยผู้วิจัยเอง

4. นำข้อมูลรหัสที่ได้บันทึกลงในโปรแกรมประมวลผลที่ได้เขียนไว้แล้ว ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามของชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 290 คนได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS ซึ่งใช้สถิติร้อยละ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

2.1 รูปแบบการวิจัย

2.1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ ตำรา บทความ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ความเป็นมาของชาวม้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวม้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดแนวคิดในการศึกษาและใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

2.1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ในรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์ที่มีจุดเน้นที่ต้องการถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้นำของชุมชนได้อธิบายเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งโดยละเอียด

2.1.3 การสำรวจชุมชน

การสำรวจเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน ตามเป้าหมายของการวิจัย

นี้ เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ การปกครอง ประชากร การเกษตร สภาพทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) หรือ การเลือกตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ หรือตามความมุ่งหมาย

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- แบบสำรวจชุมชน

- แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ ประเภทของครอบครัว และ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยผู้ให้สัมภาษณ์ สามารถแสดงความคิดเห็นตามคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนด

3) สัมภาษณ์ ปรึกษากับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับชาวม้งเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือ

4) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนของภาษาที่

ใช้ในแบบสัมภาษณ์

- 6) นำร่างแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข
- 7) ดำเนินการเรียบเรียง และจัดพิมพ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยนี้ ได้แก่ การปฏิบัติ การภาคสนาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บมาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 คน เกี่ยวกับ สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งในด้านต่างๆ

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจาก ตำรา วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวม้ง ประวัติความเป็นมาของ บ้านเข็กน้อย และสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) นำแบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่ตรวจแล้วเก็บข้อมูล ซึ่งใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คนตามถ้อยคำที่ปรากฏในแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการบันทึกคำตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
- 3) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 4) นำข้อมูลที่ได้รวบรวมไปวิเคราะห์

การจัดทำข้อมูล

- 1) จัดระบบตามขอบเขตด้านเนื้อหา
- 2) ถอดความที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นต่างๆตามที่ ได้กำหนด
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากการจัดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์ มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
- 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพรวมตามขอบเขตเนื้อหา

5) นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์โดย
จำแนกประเด็นตามขอบเขตเนื้อหา

การตรวจสอบข้อมูล

โดยคำนึงถึงคุณภาพของข้อมูลและเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์
ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนของ
คุณภาพของเครื่องมือ รวมทั้งผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ
สามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) โดยการนำข้อมูล
ที่ได้จากภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบระหว่างเวลาโดยหากเวลาต่างกันข้อมูลที่เก็บได้จะเหมือนกันหรือ
ไม่ ทั้งนี้ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) โดยใช้
เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆหลายวิธี เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน สำหรับการ
ศึกษาวิจัยนี้ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มี
ส่วนร่วม การทำไดอะแกรมชีวิตเพื่อทราบถึงภูมิหลังของประชากร เป้าหมาย หรือผู้ให้สัมภาษณ์
ซึ่งหากข้อมูลที่ได้มามีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและเข้าไป
คลุกคลีในชุมชนหลายๆครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับในช่วงแรกและหากข้อมูลที่ได้
ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันและน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว
หลังจากนั้นนำผลการศึกษามาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการเขียนรายงาน
การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยขั้นตอนแรกโดยการจัดระบบของข้อมูลแล้วทำการแยกประเภทของ
ข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่กำหนดไว้ และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆที่
รวบรวมมาได้โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ศึกษามาอย่างละเอียดตามการวิเคราะห์ดังนี้คือ การทำ
ข้อมูลเชิงคุณภาพอันได้แก่ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล
การเปรียบเทียบข้อมูล เป็นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อยืนยันว่าได้ข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย เมื่อได้แล้วจึงนำข้อมูลนั้นๆ ไปวิเคราะห์ต่อไป
- 2) การพิจารณาถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ พิจารณาถึงความสม่าเสมอของข้อมูลที่ได้มาในเวลาที่แตกต่างกันแต่เป็นเรื่องเดียวกัน
- 3) ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนั้นว่ามีความสำคัญต่อการตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน